

Михайло Рівіс: «На Солотвинський солерудник ЄС виділяє три млн євро, але Мінагрополітики...ніяк не дасть погодження»

2017-й, чого в ньому було більше: доброго чи поганого? Чим Закарпаття могло похвалитися і що пішло не так? Про це все та трішечки – про перспективи року прийдешого розмовляємо з

головою облради Михайлом Рівісом.

100 КМ ДОРІГ КАПІТАЛЬНО ВІДРЕМОНТУВАЛИ ЦЬОГОРІЧ

– Під завісу року якраз час підбивати підсумки. Почнемо з доброго. Що б Ви назвали найбільшим позитивом 2017-го?

– Нарешті вперше за роки незалежності України на Закарпатті почали масштабно ремонтувати дороги – завдяки тому, що нашу область включили в митний експеримент. Цьому передувало кілька звернень облради до Кабміну, Верховної Ради, Президента, голова ОДА проштовхував питання за своїми каналами, була підтримка нардепів Валерія Лунченка, Роберта Горвата. Тож половина від перевиконання плану нашої митниці тепер іде на шляхи. Я спілкувався з представниками Служби автомобільних доріг, і вони сказали: десь під 100 км асфальтівок цього року в краї капітально відремонтували. Відновили покриття й на ділянці, що веде до пункту пропуску «Дяково». В підсумку потік транспорту зріс там настільки, що в селі з'явилися довжелезні черги з каміонів. Мусимо приймати рішення про якесь регулювання, бо місцеві мешканці не можуть виїхати з двора – фури перегородили ворота. З іншого боку, великий транзит – це й добре, бо акцизний податок від продажу бензину залишається в громадах, в обласному бюджеті, й ми можемо щось планувати по розбудові транспортних артерій на наступний рік. Утім, із 2018-го нас чекає зовсім інший формат роботи з ними: залишається митний експеримент, плюс запрацює дорожній фонд, і в підпорядкування області переходять усі автошляхи, які не мають міжнародного та державного значення.

– Але й грошей на них стане значно більше.

– Так, виділяють десь близько 241 млн грн із держбюджету на ремонт і утримання цих доріг. Цифра здається великою, але отак зразу ідеальними наші шляхи не стануть, на них треба дуже багато грошей.

– Та чи зможемо ми освоїти ці кошти, зважаючи на нестачу вагонів для перевезення щебеню? Цьогорічні асигнування використали сповна?

– Дійшло до абсурду. На ділянці Неветленфолу – Теково у Виноградівському районі підрядники завозили асфальт із Румунії, аби було з чим працювати. Аналогічно діяли й на Тячівщині. Ми побудували три потужні асфальтні заводи, які можуть забезпечити всі потреби, але зіткнулися з тим, що нас, фактично, економічно відрізали від решти держави: немає швидкісної колії, нема можливості підвезти сипучі матеріали, в «Укрзалізниці» не вистачає вагонів і локомотивів... От і довелося завозити необхідне з Євросоюзу. У підсумку цього річ стовідсотково не вдалося освоїти кошти на дороги – ми не будемо закатувати гроші в асфальт, який зійде разом зі снігом. Але ці суми залишаться в облбюджеті саме на шляхи.

– Йдеться не про кошти ДФРР, які потрібно повертати державі?

– Кошти Держфонду регіонального розвитку використані. Це – з обласного бюджету.

– А якщо наступного року грошей на дороги стане більше, чи не виявиться, що робити їх нікому?

– Вже є кому робити, й є з чим. Проблема лише в тому, що ми не можемо підвезти сипучі матеріали з-за меж області.

В УЖГОРОДІ ВИДАВАТИМУТЬ ВІЗИ У ЧЕСЬКОМУ ДОМІ

– Упродовж року Ви не раз побували за кордоном. Які конкретні результати співпраці?

– Був у 4-х зарубіжних відрядженнях. Одне з них приурочувалося святкуванню десятиліття співпраці з краєм Височина, ще з двох я привіз підписання угод із чеськими краями Градец Кралов і Устецьким. Завдяки останньому є рішення нижньої палати сейму про «добро» на відкриття Чеського дому в Ужгороді. Це ще не повноцінне консульство (хоча на перспективу працюємо й над цим), але там буде можливість оформлення віз. Відкриття заплановане на 15 січня.

– Ого, це близька перспектива. А по спільних проектах що скажете?

– Ми міняємо формат взаємин із зарубіжними колегами таким чином, щоб вони не були зав'язані на конкретні персоналії. Від співпраці має вигравати все Закарпаття. Тож цього річ за співфінансування фонду «ВіЗа» відремонтували всього 7 соціоб'єктів. Надалі кошти залучатимемо через гранти.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ГРОШІ ПОВІЛЬНО, АЛЕ ПРАЦЮЮТЬ!

– А як щодо співпраці з Угорщиною?

– Їздив і туди. Ми домовлялися про подачу спільних проектів по ЄОТС «Тиса» – стосовно сміттєзвалища в Берегові й формування сортувальних ліній у Хусті й Виноградіві. Ідея в тому, щоб у

с. Яноші на Берегівщині на 30 гектарах за виділених 2 млн євро будувати сміттєпереробний комплекс. Там уже є початкове освоєння коштів, підготовлена сортувальна лінія, однак повноцінного циклу нема, тому поки вона не діє. Угорці в себе, маючи таку саму технологію, ставитимуть на звалищі біогазову установку (за умовами вона передбачена й у нас), а тут – перший європейського зразка сміттєпереробний комплекс, щоб показати, як воно має працювати. А я переконаний, що працюватиме нормально, бо вони повністю контролюватимуть виконання робіт. Потім у Хусті й Виноградіві зведуть сміттєсортувальні лінії, і тоді й вони зможуть на цьому полігоні захоронювати відходи – їх має залишатися 30% від початкової маси.

– Але коли це станеться?

– Грант ще треба виграти – поки лише подали проект. А фінансування, думаю, відкриють у кінці 2018-го. Львівщина, Івано-Франківщина, Чернівецьчина не претендують на цей грант, зате обіцяли нам підтримку своїх представників у конкурсному комітеті. Угорщина теж за нас, тому, сподіваюся, це вдасться реалізувати. Так, єврокошти працюють довго – це семирічна програма. Але вони працюють!

– Якби в нас були інші сміттєпереробні заводи, то воно б нічого...

– По таких заводах ми могли мати інвестиції Світового банку. Але не пройшли громадські слухання – ні в Ужгородському, ні в Тячівському районі.

– Звичайно, легше сміття скинути в річку...

– ... а потім говорити, що нас топить паводок, та ще вислуховувати претензії країн-сусідок, що Закарпаття після значних опадів «імпортує» тонни непотребу... І третій великий поданий проект – щодо екологічного лиха в Солотвині, яке загрожує потраплянням солі в Тису й зміною екобалансу Дунайського басейну. Ми попросили угорських колег пролобіювати нас на рівні ЄС і дати можливість почати роботи в карстових проваллях. Виготовлять робота, який плаватиме й вивчатиме, що там відбувається і як це зупинити. Тобто це лише підготовка до масштабного проекту, який буде реалізовуватися через ЮНЕСКО чи інші великі фонди. Так от, наш проект готовий, поданий, але доходить до абсурду: угорці дають 300 тисяч євро співфінансування (а ЄС виділяє десь 3 млн євро), від нашого Мінагрополітики, на чиему балансі ті шахти, потрібен лише лист-погодження. Але до сьогоднішнього дня його немає!

– А чим це пояснюється? Київ далеко, і їм карстові провалля не загрожують?

– Не буду коментувати, бо...

– В сепаратизмі звинуватять?

– Має бути адекватна реакція на звернення ради, голови ОДА до центральних органів влади. Або хай можновладці приїждять сюди частіше й дивляться, в чому річ, або вірять нам і реагують.

МОВНЕ ПИТАННЯ ЗБАЛАНСУВАЛИ, АЛЕ ВАРТО БУЛО ДОСЛУХАТИСЯ ДО НАС

– Спілкуючись із угорцями, відчуваєте охолодження стосунків через мовне питання?

– Ні, бо Закарпатська облрада прийняла рішення, що це питання слід розглянути на Венеціанській комісії. Мені закидають, чому я не прокоментував її висновки й висловлювання Андрія Парубія, що 7-ма стаття Закону про освіту не змінюватиметься. Але за висновками комісії Україна зобов'язана врегулювати це питання, врахувавши всі зауваження щодо нацменшин при прийнятті Закону про середню освіту. Ніхто не каже, що українську не треба вчити. Треба. Кожен громадянин України має володіти нею. Але якщо до 4-го класу дитина навчається мовою своєї нацменшини, а потім її хочуть примусити освоювати математику українською, то це дуже важко. У Венеціанській комісії сидять дипломати, й своє рішення вони подали дипломатично, щоб усі були задоволені. І радять розтягнути перехідний період не до 2020-го, а значно довше. Тепер ситуацію збалансували, як бачимо, ніякої ескалації нема. Але варто було дослухатися до наших звернень і не втрачати міжнародний імідж.

ДЕРЖБЮДЖЕТ-2018 ПОСИЛЮЄ ПРОБЛЕМИ

– От ми й перейшли до проблем. Що б Ви назвали невдачею року?

– Те, що бюджетникам було невчасно виплачено заробітну плату. Це не вина обласного керівництва, але люди приходять до губернатора й до мене, а не в Київ. І те, що ми не зразу змогли достукатися до високих кабінетів, вважаю, невдача.

– А держбюджет-2018 не закладає ті ж проблеми?

– Він їх навіть посилює. У ньому нема стабілізаційної дотації, за рахунок якої вдалося «розрулити» цю ситуацію. Та слід визнати й вину районів. Вони настільки звикли жити за рахунок державної або обласної субвенції... Цьогоріч на утримання крайового бюджету передали профтехосвіту, що вилучило надзвичайно великі кошти, і ми вже не могли забезпечувати субвенціями в повному обсязі вчителів та лікарів. Про це говорилося 3 роки поспіль: усе йде до того, що ми не зможемо вам допомагати. Але при формуванні бюджетів райони не передбачили фінансування повної зарплати медикам і освітянам – свідомо, щоб виділити кошти на капітальні видатки. І коли використали їх на закупку матеріалів, ремонти, приходять до нас, мовляв, нема грошей на зарплату. Виходить такий собі шантаж. Та це ще не все. На одному місці санітарки чи лікаря часом оформлені 3–4 людини. Законодавство це допускає, але відрахування ЄСВ іде на кожного, як із повної ставки, навантаження на бюджет зростає. І мало того, що людина не має стимулу працювати за 1000 грн, так це ще й породжує хабарництво – бо як за такі гроші вижити? А ще ж буває, що керівник забирає

зарплати тих, хто числиться, але працює десь за кордоном, а реальний чвертьставочник тягне повне навантаження. Про це треба говорити, а не підбурювати людей перекидати дорогу. Це ж кримінальна відповідальність. Тобто якщо на місцях не зроблять висновків – матимемо великі проблеми.

БЮДЖЕТ ОБЛАСТІ-2018 – БЮДЖЕТ ВИЖИВАННЯ

– Як охарактеризуєте бюджет 2018-го: проїдання чи розвитку?

– Вживання. Розпочаті об'єкти мусимо завершити, але сумніваюся, що нове будуватимемо. Це буде латання дірок.

– А по дорожньому експерименту не вийде так, що або план піднімуть, або гроші від перевиконання заберуть, як за жовтень?

– Все може бути. В нас держава часом міняє правила гри на ходу. Ти вибрав дорогу, знаєш, що на ній зелене світло, розігнався – а там накидали каміння...

– Добре, хоч із сусідами дружно живемо. Підсоблять, у разі чого.

– Нам, до речі, допомагають не тільки Чехія й Угорщина. Ми відродили зв'язки з Верхньою Франконією (Німеччина), наші лікарі там пройшли курси по психологічній реабілітації воїнів АТО. Ще спробуємо поставити сонячні батареї на одному з водоканалів краю, щоб здешевити подачу води для людей. Цей грант сягає півмільйона євро, якщо все буде добре, наступного року реалізуємо його.

Крім того, з Програмою розвитку ООН ми перепідписали рамкову угоду. З її допомогою ОСББ утеплювали багатоквартирні будинки, міняли вікна, стріхи тощо. Цей проект продовжили ще на 5 років. А в деяких селах вулиці освітлюють за допомогою сонячних колекторів тощо.

Плюс асоціація «Євро регіон Карпати» планує реставрувати дві дерев'яні церкви Закарпаття. Вже відкрите фінансування в 250 тис. євро, й у 2018-му в Колочаві побудують амфітеатр. Ми, до речі, відродили представництво офісу «ЄК» в області, в січні заплановане відкриття. Висунуто ідею розробки макростратегії розвитку Карпат, яку подали на Кабмін. Ось, до прикладу, як це працює у Славську, де передбачено зведення ще одного великого курорту. Львів'яни пропонують відродити 12 км лісової дороги, що напряму зв'язуватиме це містечко з Міжгір'ям, – аби своїм гостям-лижникам показати щось цікавеньке на Закарпатті. На «Євро регіон Карпати» Львівська область щорічно виділяє 2 млн грн, внесок нашої облради в 2017-му – 80 тис. грн. Але то вже окупилося в десятки разів, бо завдяки цьому проекту матимемо в сесійній залі лінгафонне обладнання вартістю десь 20 тис. євро й пересувну сцену для проведення фестивалів. Я вже не кажу, що в нас не було нормальних контактів із польськими колегами, а завдяки асоціації мені вдалося зав'язати розмову з маршалом Підкарпатського воєводства, він приїхав до нас, поспілкувався з Геннадієм Москалем.

Це відразу дало поштовх у розвитку пункту пропуску Лубня – Волосате, бо спільний кордон у нас є, а КПП – нема. До слова, головою наглядової ради в «Єврорегіоні Карпати» буде очільник Верховної Ради, підтримуватиме його й уряд. Лобіюватимемо створення європейської Карпатської стратегії, аби розвивати регіони, поєднані Карпатами. Громади отримають доступ до нових грантів і на умовах співфінансування 50 на 50 матимуть кошти на проекти, що допоможуть наповнювати бюджети. Воловеччина, скажімо, має величезний ресурс дикоростучих. Це в сезон усе збирається й закупається заготівельниками, але без оподаткування...

– І на завершення що побажаєте закарпатцям?

– Веселих свят, смачної куті, нехай вам посіють, як у Львівським суді (Сміється. – Авт.). А якщо серйозно – здоров'я перш за все. Тоді буде й бажання працювати, йти вперед. Щоб наступний рік виявився кращим, ніж цей. Та попри все, Закарпаття розвивається, туристи йдуть до нас. Бюджет поки це не дуже відчуває, бо люди ухиляються від податків, але так буде не завжди. Рано чи пізно вони зрозуміють, що розквіт регіону залежить від кожного з нас.

Розмову вела Мирослава Галас

[gallery link="file" order="DESC" columns="2" orderby="title"]